

Inkomstfördelning och välfärd 2021

I korthet

- Ålands köpkraftskorrigerade BNP per capita var 36 500 euro år 2019, vilket motsvarar en ökning på cirka sju procent. Även de åländska hushållens disponibla penninginkomst (median) ökade från 39 849 euro år 2018 till 40 696 euro år 2019.
- Ojämligheter i hushållens inkomster ökade något år 2019 och ligger nu på samma nivå som i Finland.
- Totalt 1 186 personer (4,1 %) levde i ekonomiskt utsatta hushåll på Åland år 2019. Antalet ökade med 14 personer från 2018.
- Risken för fattigdom sjönk från 9,2 år 2018 procent till 8,8 procent till år 2019.
- Statistiken för de äldres (65 år och äldre) ekonomi visar att medan medeltalet för inkomster totalt och för förvärvsinkomster minskar med åldern är medeltalet för kapitalinkomster jämnare bland de äldsta. I synnerhet efter 75 års ålder minskar disponibel inkomst.

Inledning

Denna publikation presenterar statistiska uppgifter om inkomstfördelning och välfärd på Åland.

I ekonomiska indikatorer ingår bruttonationalprodukt per invånare (BNP per capita), hushållens disponibla inkomster, ginikoefficient och indikatorer för ekonomisk utsatthet. Dessa mått beskriver inkomstfördelningen och välfärden på Åland över tiden och i förhållande till närregionerna.

I årets publikation granskas även de äldres ekonomi i form av inkomster och skatter.

De statistiska uppgifterna som rapporteras kommer från Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB), Folkpensionsanstalten (FPA), Statistikcentralen (SC) samt Institutet för hälsa och välfärd (THL). Vissa uppgifter är hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) databas och från Europeiska kommissionens Eurostat databas.

Största delen av informationen finns tillgänglig på ÅSUB:s hemsida i form av exceltabeller och databaser (Inkomster och skatter).

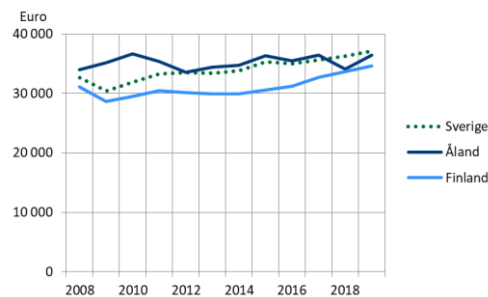
BNP per capita

BNP per capita beskriver den allmänna levnadsstandarden genom att mäta landets produktion av varor och tjänster i förhållande till befolkningsutvecklingen. BNP per capita påverkas bland annat av sysselsättningsgraden, vilket är antalet sysselsatta i förhållande till befolkningen i arbetsför ålder.

Ålands och Sveriges produktion av varor och tjänster per invånare (löpnade priser, korrigerat för köpkraft) ligger åter i paritet efter en svacka i den åländska BNP per capita. Ålands BNP per capita ökade från 34 100 euro 2018 till 36 500 euro 2019, vilket motsvarar en ökning på cirka sju procent. Sveriges BNP per capita var 37 200 euro och Finlands 34 600 euro år 2019.

Figur 1 visar utvecklingen av BNP per capita på Åland samt i Finland och i Sverige under perioden 2008–2019. Se även *Bilaga 1*.

Figur 1. BNP per capita för Åland, Finland och Sverige, 2008–2019

Not: BNP/capita anges i löpande priser och efter att ha justerats för skillnader i köpkraft mellan länderna. Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, Eurostat

Enligt ÅSUB:s preliminära uppgifter kommer den årliga BNP-tillväxten på Åland att vara kraftigt negativ (-19 %) under 2020 med anledning av coronakrisen¹. ÅSUB:s prognos för 2021 och 2022 visar däremot en positiv utveckling för den årliga BNP-tillväxten (9 % respektive 7 %). Den

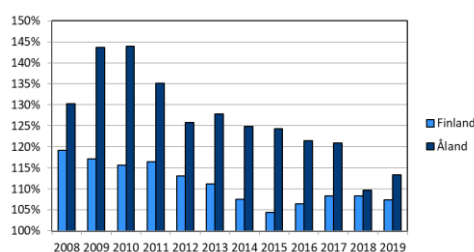
¹ BNP till marknadspris, volymförändring (%).

svenska BNP-tillväxten väntas öka med omkring 4,5 procent under 2021 och 3,5 procent år 2022. Prognoserna för den finländska BNP-tillväxten pekar på en ökning på 3,5 procent år 2021 och 3,0 procent år 2022.²

I europeiskt sammanhang har Ålands och Finlands välfärd, mätt som BNP per capita, varit högre än i genomsnitt. *Figur 2* visar dock att skillnaderna mellan Åland och EU:s genomsnittsnivå har totalt sett minskat sedan 2010. Ålands BNP per capita i förhållande till EU:s ökade något mellan 2018 (110 %) och 2019 (113 %). Resultatet indikerar att tillväxten i BNP per capita var högre på Åland än i EU-länderna i genomsnitt år 2019.

Skillnaderna i BNP per capita har totalt sett minskat även mellan Finland och EU:s genomsnitt sedan 2011.

Figur 2. Ålands och Finlands BNP per capita (köpkraftskorrigerat) i förhållande till EU:s 2008–2019

Not: EU:s BNP/capita motsvarar 100 procent. Uppgifterna för Finland inkluderar Åland. Observera att y-axeln börjar vid 100. Källa: ÅSUB, Eurostat

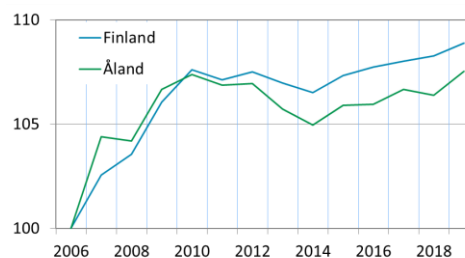
BNP per capita är det vanligaste måttet som används för att beskriva ekonomisk tillväxt i länder och regioner. I det följande ser vi närmare på den ekonomiska utvecklingen ur hushållsperspektivet.

Hushållens disponibla inkomster

Disponibel penninginkomst räknas från hushållens bruttoinkomster som omfattar löneinkomster, företagarinkomster, kapitalinkomster och erhållna transfereringar. Betalda skatter subtraheras och skattefria transfereringar, som barnbidrag, bostadsbidrag och utkomststöd, adderas.

Figur 3 visar att välfärdsutvecklingen, mätt med hushållens disponibla penninginkomst, sedan 2010 har varit svagare på Åland än i Finland. Däremot har åländska hushåll totalt sett haft större disponibla inkomster än finländska hushåll. Hushållens disponibla inkomster (median) var 40 696 euro på Åland 2019 jämfört med 33 092 euro i Finland.

Figur 3. Hushållens disponibla penninginkomst (median) på Åland och i Finland. Index 2006 = 100, i 2019 års penningvärde

Not: Uppgifterna för Finland inkluderar Åland. Källa: ÅSUB, SC

Den ekvivalerade inkomsten visar inkomsterna då antalet konsumtionsenheter i hushållet tagits i beaktande³. Den ekvivalerade inkomsten brukar öka genom åren och har varit större på Åland än i Finland. De åländska hushållens ekvivalerade median inkomst var 28 897 euro och de

² ÅSUB Översikter och indikatorer 2021:5. Finlands Bank publicerade en ny prognos den 17.12.2021. Enligt prognosen växer ekonomin i Finland med 3,5 % år 2021 och med 2,6 % år 2022.

³ Ekvivalent inkomst betyder att hushållets inkomst fördelas på antalet konsumtionsenheter i

hushållet. Enligt konsumtionsenhetsskalan får den första fullvuxna hushållsmedlemmen vikten 1 och övriga personer över 13 år får vikten 0,5. Barn (0–13 år) får vikten 0,3. Viktningen bygger på antagandet att inkomsterna fördelas mellan hushållets medlemmar i proportion till varje medlems konsumtionsbehov.

finländska hushållens 24 470 euro 2019.

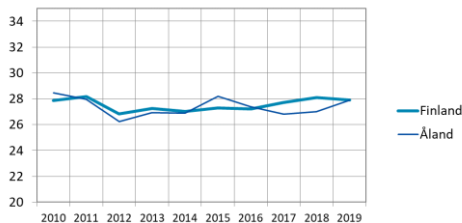
Ginikoefficient

Ginikoefficient mäter ojämlikheter i hushållens inkomster. Ju högre värde ginikoefficienten får desto ojämna är inkomsterna. Ginikoefficientens värde 0 betyder att alla individer har exakt lika stora inkomster, medan värde 1 betyder att en inkomsttagare får alla inkomster. Ginikoefficienten multipliceras ofta med 100 och anges som ett procenttal.

Inkomstfördelningen mellan hushållen i Norden har varit relativt jämn. Samtliga nordiska länder hade en ginikoefficient som låg under EU-ländernas genomsnitt (30,7) år 2019⁴.

På Åland har ginikoefficienten varit relativt oförändrad över tiden och har legat nära Finlands nivå. Den åländska ginikoefficienten ökade från 27,0 år 2018 till 27,9 år 2019 (se *Figur 4*).

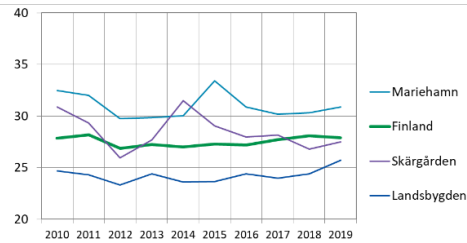
Figur 4. Ginikoefficient för disponibel penninginkomst, Åland och Finland, 2010–2019

Not: Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, SC

Ginikoefficienten har varierat något mellan de åländska regionerna. *Figur 5* visar att ginikoefficienten var fortsättningsvis högst i Mariehamn och lägst på landsbygden år 2019.

Figur 5. Ginikoefficient för disponibel penninginkomst, Ålands regioner och Finland, 2010–2019

Källa: ÅSUB, SC

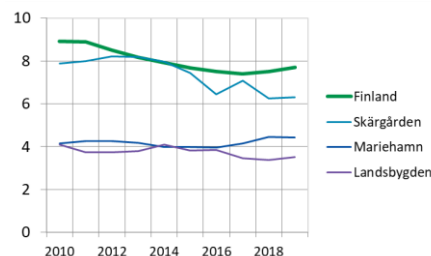
Risk för ekonomisk utsatthet på Åland

Förlängd ekonomisk utsatthet innebär att personen har hört till ett låginkomst-hushåll både under statistikåret och under två av de tre föregående åren. I låginkomsthushållet understiger ekvivalerade disponibla penninginkomster 60 procent av medianen för samtliga hushåll.

Enligt SC:s statistik levde totalt 1 186 personer i ekonomiskt utsatta hushåll på Åland år 2019. Antalet motsvarar 4,1 procent av den åländska befolkningen och ökade med 14 personer från 2018.

Uppgifterna för förlängd ekonomisk utsatthet kan användas för att beräkna risken för ekonomisk utsatthet i Ålands regioner. *Figur 6* visar att andelen ekonomiskt utsatta i befolkningen är större i den åländska skärgården jämfört med Mariehamn och landsbygden.

Figur 6. Risk (%) för ekonomisk utsatthet i Ålands regioner och Finland 2010–2019

Not: Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, SC

⁴ Eurostat (2020), uppskattning.

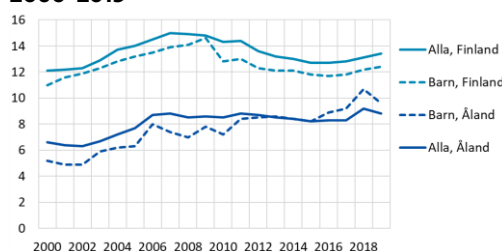
Sammanlagt 532 hushåll beviljades utkomststöd på Åland år 2020, vilket var 35 flera än 2019 (se *Bilaga 2*). Totalt 45 procent av utkomststödstagarna var ensamstående män och 41 procent ensamstående kvinnor år 2019.

Risk för fattigdom visar andelen personer som bor i hushåll med låga inkomster av alla personer som bor i området. Gränsen för låg inkomst är densamma som för risk för ekonomisk utsatthet (60 procent av hushållens disponibla ekvivalenta medianinkomst respektive år). Risk för fattigdom räknas för statistikåret.

Figur 7 visar att risken för fattigdom har under 2000-talet varit större i Finland än på Åland. I Finland var risken för fattigdom som störst år 2007 då 15,0 procent av befolkningen hörde till hushåll med risk för fattigdom. Efter 2007 sjönk risken för fattigdom men har under de senaste åren tilltagit på nytt (12,8 % år 2017, 13,1 % år 2018 och 13,4 % år 2019).

På Åland har risknivån för fattigdom under 2000-talet varit störst år 2018, 9,2 procent. År 2019 sjönk risknivån till 8,8 procent.

Figur 7. Andel (%) barn och andel alla i befolkningen som bor i hushåll med risk för fattigdom på Åland och i Finland 2000–2019

Not: Uppgifterna för Finland inkluderar Åland.
Källa: ÅSUB, THL

Av Figur 7 framgår även att en större andel av åländska barn har levt i risk för fattigdom sedan 2015 än andelen ålänningar i allmänhet. Resultatet indikerar att det är i synnerhet

barnfamiljerna som sedan 2015 har levt i risk för fattigdom på Åland.

De äldres ekonomi

ÅSUB:s tidigare undersökningar som berört de äldres ekonomiska utsatthet har visat att i synnerhet äldre kvinnor hamnar i större utstreckning under fattigdomsgränsen än män⁵. Samtidigt har utkomststödet varit underutnyttjat i synnerhet i åldersgruppen 65 år och äldre⁶.

I de totala inkomsterna ingår förvärvs- och kapitalinkomster samt skattefria kostnadsersättningar. Sammanlagda skatter och avgifter består av inkomstskatter, skatteförhöjning, ränta på kvarsatt och återbäring.

I Tabell 1 ingår åländsk skattestatistik för åldersgruppen 65 år och äldre 2014–2019. Andelen äldre bland mottagare av beskattningsbeslut har ökat från 22 procent år 2014 till 25 procent år 2019. Under samma tidsperiod ökade de äldres andel av de totala inkomsterna från 23 procent till 25 procent och av de sammanlagda skatterna och avgifterna från 25 procent till 29 procent på Åland.

Tabell 1. Antal beskattningsbeslut samt inkomster och skatter (milj. euro) bland 65-åringar och äldre på Åland 2014–2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Beskattningsbeslut,						
totalt	28 070	28 250	28 474	28 730	28 901	28 873
65 år och äldre	6 182	5 286	6 497	6 662	6 927	7 100
Inkomster, totalt	819	849	850	864	877	918
65 år och äldre	188	196	202	211	217	231
Skatter och avgifter						
sammalagt, totalt	161	171	166	160	161	170
65 år och äldre	41	43	44	46	46	49

Not: I skatter och avgifter ingår inte tilläggsskatt för pensionsinkomsterna.

Källa: ÅSUB, Skatteförvaltningen

En sammanställning av inkomsterna i åldersgruppen 65 år och äldre visas i Figur 8. Uppgifterna för 2019 visar att medan de totala och förvärvsinkomsterna avtar relativt jämnt med åldern, är medeltalet för

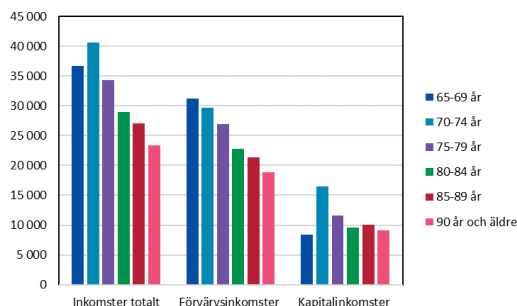
⁵ ÅSUB Rapport 2018:6.

⁶ ÅSUB Översikter och indikatorer 2021:3.

kapitalinkomsterna något mer stabila mellan åldersgrupperna.

Förvärvsinkomst är all inkomst som inte utgör kapitalinkomst. De vanligaste formerna av förvärvsinkomst är dels lön och därmed jämförbar inkomst i ett arbetsförhållande, dels pension. Även exempelvis dagpenningar för arbetslöshet eller skador, utgör förvärvsinkomst. Kapitalinkomst är avkastning av egendom, vinst av egendomsöverlåtelse och annan inkomst som kan anses ha influtit av egendom.

Figur 8. Medeltal (euro) för inkomster totalt samt för förvärvs- och kapitalinkomster bland de äldsta 2019, efter åldersgrupp

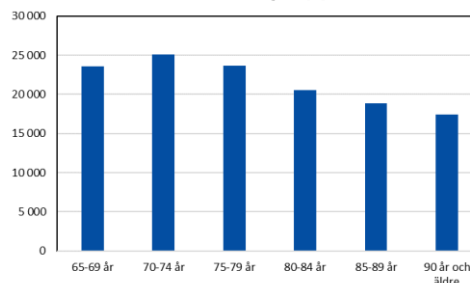

Källa: ÅSUB, Skatteförvaltningen

Pensioner består huvudsakligen av arbetspensioner som grundar sig på förvärvsarbetet samt folkpensioner och garantipensioner som ger ett minimiskydd. I skattepliktiga sociala förmåner ingår arbetslöshetsförmåner, start- och studiepenning, utbildningsstöd, olycksfall- och dylika dagpenningar, dag- och moderskapspenning, stöd för hemvård av barn, rehabiliteringspenning och -understöd samt övriga sociala förmåner.

Pensioner beskattas i regel som förvärvsinkomst och även dessa inkomster kan variera mellan åldersgrupperna. *Figur 9* visar att medeltalet för pensioner och skattepliktiga sociala förmåner minskade från 75 års åldern på Åland år 2019.

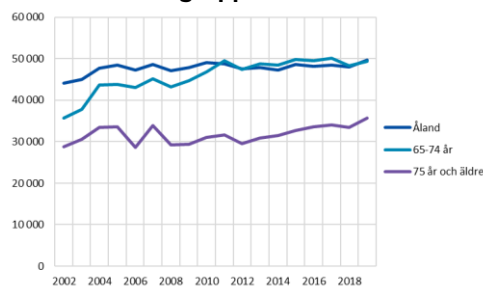
Figur 9. Medeltal (euro) för pensioner och skattepliktiga sociala förmåner bland de äldsta 2019, efter åldersgrupp

Källa: ÅSUB, Skatteförvaltningen

Slutligen visar *Figur 10* hur disponibla penninginkomster fördelar sig i förhållande till antalet bostadshushåll på Åland. Medan de genomsnittliga disponibla penninginkomsterna är ungefär lika för 65-74-åringar och hela Åland, är dessa inkomster betydligt lägre bland 75-åringar och äldre.

Figur 10. Disponibla penninginkomster (euro) i förhållande till antal bostadshushåll bland de äldsta 2002-2019, totalt och efter åldersgrupp

Källa: ÅSUB, SC

Bilaga 1. BNP per capita

BNP per capita (euro, köpkraftskorrigerat) för Åland, Finland och Sverige, 2008–2019

	Åland	Finland	Sverige
2008	34 000	31 100	32 700
2009	35 200	28 700	30 400
2010	36 700	29 500	32 000
2011	35 400	30 500	33 300
2012	33 600	30 200	33 600
2013	34 400	29 900	33 400
2014	34 700	29 900	33 800
2015	36 300	30 500	35 300
2016	35 500	31 200	35 000
2017	36 500	32 700	35 700
2018	34 100	33 700	36 300
2019	36 500	34 600	37 200

Not: Avrundat till jämna hundratal.

Källa: ÅSUB

Bilaga 2. Utkomststöd

Hushåll som erhållit utkomststöd efter hushållstyp 2005–2020

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Totalt	640	542	461	445	551	461	443	460	484	472	497	467	537	544	497	532
Ensamstående män utan barn	286	236	190	190	251	194	185	190	181	183	203	198	225	230	219	230
Ensamstående kvinnor utan barn	205	148	146	127	149	129	112	136	139	127	135	117	148	137	129	141
Ensamstående män med barn	13	13	15	16	15	20	18	16	18	20	12	17	19	20	15	9
Ensamstående kvinnor med barn	74	74	52	60	66	62	64	56	72	81	80	67	75	80	61	76
Gifta/samboende par utan barn	32	30	29	17	29	21	18	24	24	24	23	28	24	29	28	31
Gifta/samboende par med barn	30	41	29	35	41	35	46	38	50	37	44	40	46	48	45	45

Källa: THL

Referenser

Eurostat. <https://ec.europa.eu/eurostat>

Institutet för hälsa och välfärd, THL. <https://thl.fi/sv/web/thlfi-sv>

Skatteförvaltningen. <https://www.vero.fi/sv/>

Statistikcentralen, SC. https://stat.fi/index_sv.html

ÅSUB Rapport 2018:6. *Ekonomisk utsatthet och social trygghet 2016.*

ÅSUB Statistikmeddelande Nationalräkenskaper 2021:1. *Nationalräkenskapsdata 2019.*

ÅSUB Översikter och indikatorer 2021:3. *De särskilt utsatta och utkomststödet i kommunerna på Åland.*

ÅSUB Översikter och indikatorer 2021:5. *Ekonomisk översikt hösten 2021.*